

A woman with blonde hair is kneeling on a brown rug, holding a baby. She is holding a small wooden toy car in her right hand. The baby is looking at the car. The background is slightly blurred, showing a wooden chair and a table.

Μαθαίνουντας μέσα από το παιχνίδι: Μια Φρουμπελιανή προσέγγιση

Dr Kristina Konstantoni

Ο Φρίντριχ Φρούμπελ (1782-1852) ήταν ένας πρωτοπόρος Γερμανός εκπαιδευτικός

- Επηρέασε πρακτική και θεωρία ανά τον κόσμο
- Ανέπτυξε μια σειρά αρχών και πρακτικών οι οποίες σχημάτισαν μια διαδραστική εκπαιδευτική διαδικασία την οποία ονόμασε το 1840 'Kindergarten' ('κήπο των παιδιών, ελλ. νηπιαγωγείο) βάσει της πεποίθησής του ότι τα παιδιά θα έπρεπε να τα προσέχει και να τα φροντίζει κανείς «όπως τα λουλούδια σε ένα κήπο»

Ο Φρούμπελ και η σημασία του παιχνιδιού

‘Σε αυτό το στάδιο το παιχνίδι δεν είναι ποτέ ασήμαντο, είναι σοβαρό και βαθιά σημαντικό. Οι γονείς οφείλουν να το φυλάνε σαν κόρη οφθαλμού και να το ενθαρρύνουν...’ (Froebel in Lilley 1967: 84).

«Το παιχνίδι είναι η ύψιστη έκφραση της ανθρώπινης ανάπτυξης στην παιδική ηλικία, διότι μόνο αυτό αποτελεί την ελεύθερη έκφραση της ψυχής ενός παιδιού" (Φρούμπελ 1887)

Οι αρχές που διέπουν την προσέγγιση

The integrity of childhood in its own right

The relationship of every child to family, community and to nature, culture and society.

The uniqueness of every child's capacity and potential

The holistic nature of the development of every child

The role of play and creativity as central integrating elements in development and learning.

The right of children to protection from harm or abuse and to the promotion of their overall well-being

**Φρουπελιανή
πρακτική:
Παιδοκεντρική
εκπαίδευση
και
δικαιώματα
του παιδιού**

Για
παράδειγμα...

- δικαίωμα στην εκπαίδευση (Άρθρο 28)
- **Δικαίωμα στο παιχνίδι (Άρθρο 31)**
- Δικαίωμα στη συμμετοχή (Άρθρο 12)
- Δικαίωμα στη μη διάκριση (Άρθρο 2)

Η Φρουπελιανή προσέγγιση...

...στις σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις

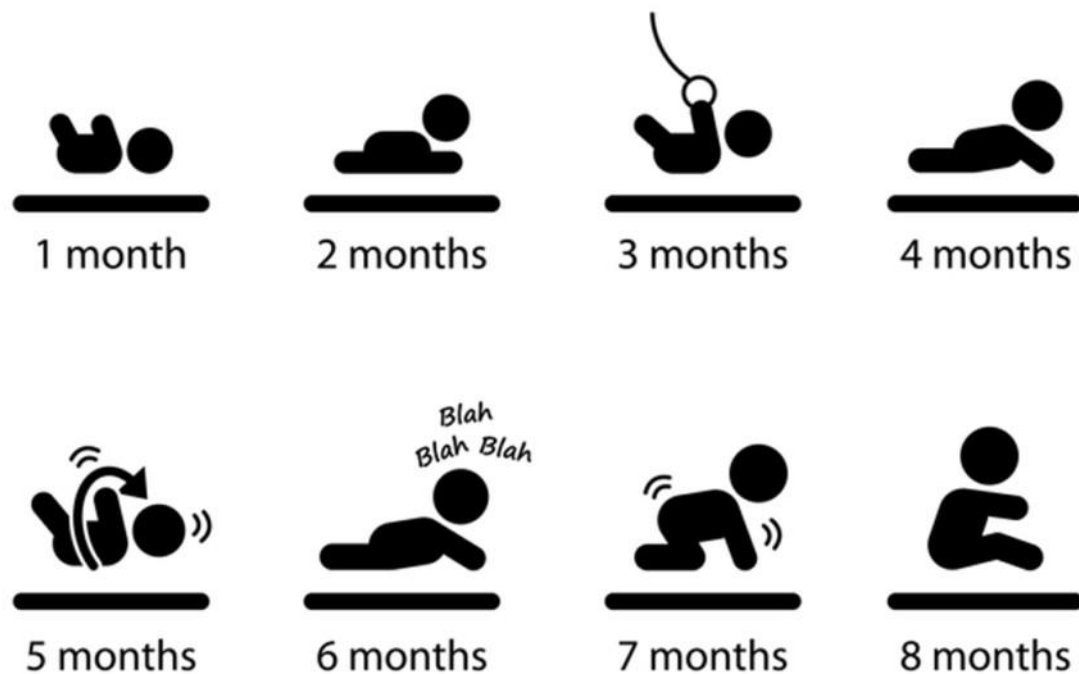
- Παιδοκεντρική παιδαγωγική (σχεδιασμός διδακτέας ύλης με βάση της ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των παιδιών - Wood 2014)
- Σπουδές της παιδικής ηλικίας και δικαιώματα του παιδιού (Qvortrup et al., 1994; Jenks, 1996; Prout and James, 1997; James et al., 1998)
- Κοινωνική δικαιοσύνη (π.χ. Konstantoni and Emejulu 2017; Konstantoni 2013)

...στη σύγχρονη νομοθεσία

- UNCRC 1989
- Σκωτσέζικη νομοθεσία [e.g. Children and Young People (Scotland) Act 2014 (Scottish Government, 2014) the Play Strategy for Scotland 2013 (Scottish Government 2013) , the Early Years Framework (Scottish Government 2008), Pre-birth to Three: Positive Outcomes for Scotland's Children and Families (Learning and Teaching Scotland, 2010), the Curriculum for Excellence (Scottish Government 2004), Building the Ambition (Scottish Government 2014)]

Σπουδές της παιδικής ηλικίας

- Διεπιστημονικό επιστημονικό πεδίο που αναπτύχθηκε τη δεκαετία του 1990
- Κριτική απάντηση σε ντετερμινιστικές, αναπτυξιακές και ελλειματικές προσεγγίσεις της παιδικής ηλικίας

Σπουδές της παιδικής ηλικίας

Βασικές αρχές:

1. Παιδική ηλικία = κοινωνικό κατασκεύασμα
2. Η παιδική ηλικία θεωρείται μεταβλητή της κοινωνικής ανάλυσης
3. Τα παιδιά γίνονται αντιληπτά ως ενεργοί και ικανοί κοινωνικοί φορείς που λαμβάνουν μέρος στην κατασκευή της παιδικής τους ηλικίας (ενεργούνται πρόσωπα)
4. Οι κουλτούρες και οι σχέσεις των παιδιών χρήζουν μελέτης αφεαυτές.

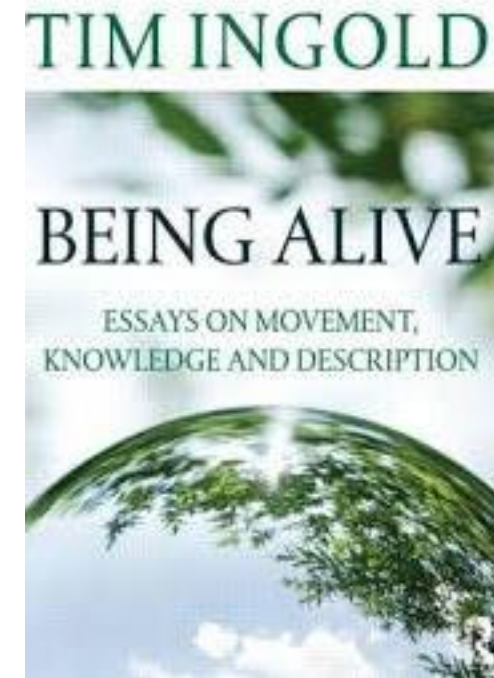
(Qvortrup et al., 1994; Jenks, 1996; Prout and James, 1997; James et al., 1998)

Κριτική στις κυρίαρχες απόψεις για την ανάπτυξη του παιδιού

Οδοιπόροι

Ο οδοιπόρος δεν έχει τελικό προορισμό, διότι όπου και να βρίσκεται, όσο η ζωή συνεχίζεται, υπάρχει πάντα κάπου παραπέρα που να μπορεί να πάει. (Ingold, 2011: 150)

Η ανάπτυξη των παιδιών, επομένως, γίνεται αντιληπτή ως μια μορφή ανθρωπογένεσης – ένα κοινωνικο-υλικό ‘making-in-growing’ (Ingold, 2015: 122) κατά το οποίο οι οδοιπόροι (παιδιά) ζουν το αναπτυξιακό ταξίδι στην ολότητά του και όχι μεμονωμένα μέσα από μια σειρά σταθμών (Gallagher, 2018: 14).

*‘η μοναδικότητα της ικανότητας και των δυνατοτήτων κάθε παιδιού’
(Φρουμπελιανή αρχή)*

Τα δικαιώματα του παιδιού

- Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού (UNCRC), 1989
- Οικονομικά, πολιτισμικά, κοινωνικά, πολιτικά δικαιώματα
- PPP
 - Provision (παροχή)
 - Protection (προστασία)
 - Participation (συμμετοχή)

Τα δικαιώματα του παιδιού (συνέχεια)

Γενικές αρχές:

- Μη διάκριση (Άρθρο 2)
- Το συμφέρον του παιδιού (Άρθρο 3)
- Το δικαίωμα στη ζωή, την επιβίωση και την ανάπτυξη (Άρθρο 6)
- **Δικαίωμα 'to be heard' (Άρθρο 12)**

Άλλες σημαντικές πτυχές της δουλειάς του Φρούμπελ...

- Δώρα και ασχολίες (gifts and occupations)
- Μητρικά τραγούδια
- Φρουμπελιανοί κήποι

Οι 10 αρχές των πρωτοπόρων: τα θεμέλια των παραδόσεων της βρεφονηπιακής ηλικίας (Bruce 2015)

- 1) Ο καλύτερος τρόπος να προετοιμάσει κανείς τα παιδιά για την ενήλικη ζωή τους είναι να τους δώσει αυτά που χρειάζονται σαν παιδιά.
- 2) Τα παιδιά είναι ολοκληρωμένα όντα που έχουν συναισθήματα, σχέσεις, σκέψεις, ιδέες, αντίληψη εαυτού και σχέσεων με τους άλλους, και πρέπει να είναι σωματικά, ψυχικά, ηθικά και πνευματικά υγιή.
- 3) Γνωστικά πεδία όπως οι θεωρητικές επιστήμες, η τέχνη και οι θετικές επιστήμες δεν πρέπει να παρουσιάζονται χωριστά. Τα μικρά παιδιά μαθαίνουν ολιστικά, όχι αποσπασματικά.
- 4) Τα παιδιά μαθαίνουν καλύτερα όταν τους δίνονται ευθύνες, όταν μπορούν να πειραματιστούν, να κάνουν λάθη, να πάρουν αποφάσεις, και να τυγχάνουν σεβασμού ως αυτόνομοι μαθητές.
- 5) Δίνεται έμφαση στην αυτοπειθαρχία ως το μοναδικό είδος πειθαρχίας που αξίζει να έχει κανείς. Συστήματα που επιστρατεύουν την επιβράβευση είναι εξαιρετικά βραχυπρόθεσμα και δεν μπορούν να αναπτύξουν μακροπρόθεσμα τις ηθικές και πνευματικές πτυχές της ζωής. Τα παιδιά και οι όποιες προσπάθειες κάνουν χρήζουν αναγνώρισης και εκτίμησης.

6) Υπάρχουν στιγμές / περίοδοι που τα παιδιά είναι ιδιαίτερα ικανά να μάθουν ορισμένα πράγματα.

7) Το τι μπορεί να κάνει ένα παιδί (και ΟΧΙ το τι ΔΕΝ μπορεί να κάνει) οφείλει να είναι η αφετηρία του μαθησιακού του ταξιδιού.

8) Μέσα από όσα συμβαίνουν στον εσωτερικό μας κόσμο, αναπτύσσουμε διάφορα είδη συμβολικών συμπεριφορών τα οποία βγαίνουν στην επιφάνεια όταν δημιουργούνται και συνεργούν κατάλληλα μαθησιακά περιβάλλοντα στο σπίτι και τα νηπιαγωγεία, τόσο εντός όσο και εκτός. Τέτοια περιβάλλοντα περιλαμβάνουν / ενθαρρύνουν παιχνίδια ρόλων, φαντασία, δημιουργικότητα, και αναπαραστάσεις μέσα από τον προφορικό λόγο, το τραγούδι, τη λογοτεχνία, τη μουσική, τα μαθηματικά, το χορό, τη μουσική, τις εικαστικές τέχνες, το θέατρο και τις επιστημονικές υποθέσεις.

9) Οι σχέσεις με τους άλλους ανθρώπους (τόσο ενήλικες όσο και παιδιά) είναι κεντρικής σημασίας στη ζωή των παιδιών, και επηρεάζουν την συναισθηματική και κοινωνική τους ευζωία.

10) Η ποιοτική εκπαίδευση επικεντρώνεται σε τρία πράγματα: στο παιδί, στο κοινωνικο-πολιτισμικό και παγκόσμιο υπόβαθρο στο οποίο λαμβάνει χώρα η μάθηση, και στο περιεχόμενο της γνώσης και της κατανόησης που αναπτύσσει και μαθαίνει το παιδί.

Learning through play (Μαθαίνοντας μέσα από το παιχνίδι). Bruce, T. (2015) Early childhood Education. Hodder Education : Oxon.

Τα 12 χαρακτηριστικά του ελεύθερου παιχνιδιού (free-flow play) (βασισμένα στον Bruce, 1991) είναι:

- 1) Τα παιδιά χρησιμοποιούν τις εμπειρίες που έχουν/είχαν στη ζωή τους για το παιχνίδι τους.
- 2) Το παιχνίδι δεν υποκύπτει σε πιέσεις για συμμόρφωση με εξωτερικούς κανόνες, στόχους, ή πρότζεκτ που έχουν σχεδιαστεί από ενήλικες. Για τον λόγο αυτό, τα παιδιά έχουν τον έλεγχο όσο παίζουν.
- 3) Το παιχνίδι είναι μια διαδικασία. Δεν έχει προϊόντα. Όταν τελειώσει, εξαφανίζεται με την ίδια ταχύτητα με την οποία εμφανίστηκε.
- 4) Τα παιδιά επιλέγουν το παιχνίδι. Το επιδιώκει η ίδια τους η φύση. Προκύπτει αυθόρμητα όταν οι συνθήκες το επιτρέπουν, και διαρκεί όσο διαρκεί και η ροή του.

Τα 12 χαρακτηριστικά του ελεύθερου παιχνιδιού (συνέχεια)

5) Τα παιδιά κάνουν πρόβες για το μέλλον τους στο παιχνίδι τους. Το παιχνίδι βοηθάει τα παιδιά να καταλάβουν πως να λειτουργούν, πριν χρειαστεί να λειτουργήσουν.

6) Το παιχνίδι μπορεί να μεταφέρει τα παιδιά σε ένα κόσμο φαντασίας. Φαντάζονται άλλους κόσμους, δημιουργούν ιστορίες με υπαρκτούς και ανύπαρκτους κόσμους πέρα από το εδώ και το τώρα, στο παρελθόν, το παρόν και το μέλλον, και μεταμορφώνονται σε άλλους χαρακτήρες.

7) Το παιχνίδι μπορεί να είναι μοναχικό, και όταν είναι μοναχικό είναι συνήθως βαθύ. Τα παιδιά μαθαίνουν ποιοί είναι και πως να αντιμετωπίζουν τις ιδέες τους, τα συναισθήματά τους, τις σχέσεις τους και τα σώματά τους.

Τα 12 χαρακτηριστικά του ελεύθερου παιχνιδιού (συνέχεια)

8) Τα παιδιά και οι ενήλικες μπορούν να παίζουν μαζί, παράλληλα (συντροφικό παιχνίδι / companionship play), συλλογικά ή συνεργατικά σε ζευγάρια και ομάδες.

9) Το παιχνίδι μπορεί να το ξεκινήσει τόσο ένα παιδί όσο κι ένας ενήλικας – αλλά οι ενήλικες πρέπει να γνωρίζουν ότι ο κάθε παίχτης/ παίχτρια έχει τη δικιά του/της προσωπική ατζέντα (την οποία μπορεί να γνωρίζει ή και να αγνοεί) και να σέβονται τα παιδιά με το να μην επιμένουν να κυριαρχήσει η δική τους –ενήλικη- ατζέντα στο παιχνίδι.

10) Το ελεύθερο παιχνίδι των παιδιών χαρακτηρίζεται από βαθιά συγκέντρωση, και είναι δύσκολο να τα αποσπάσει κανείς από τη μάθηση τους. Τα παιδιά που παίζουν είναι «βουτηγμένα» στη μάθηση.

11) Κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού, τα παιδιά δοκιμάζουν πρόσφατες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες και τις παγιώνουν. Χρησιμοποιούν την τεχνική τους ικανότητα και εφαρμόζουν τις γνώσεις τους στην πράξη με αυτοπεποίθηση.

12) Τα παιδιά που παίζουν συγχρονίζουν τις ιδέες και τα συναισθήματά τους και κατανοούν τις σχέσεις που έχουν με την οικογένεια, τους φίλους/ φίλες και την κουλτούρα τους. Το παιχνίδι είναι ένας μηχανισμός ολοκλήρωσης που επιτρέπει ευέλικτη, προσαρμοστική, ευφάνταστη, καινοτόμο συμπεριφορά. Το παιχνίδι κάνει τα παιδιά ολοκληρωμένους ανθρώπους, ικανά να ισορροπήσουν τις ζωές τους σε ένα κόσμο που αλλάζει όλο και πιο γρήγορα.

Φρουμπελιανή παιδαγωγική - παιδοκεντρική εκπαίδευση

Ο Φρούμπελ
αμφισβήτησε τις
ιεραρχικές σχέσεις
μεταξύ ενηλίκων και
παιδιών, ήθελε να
απελευθερώσει τα
παιδιά από την αυστηρή
πειθαρχία και τις
αυταρχικές σχέσεις με
τους ενήλικες [μέσα
από] τη μάθηση μέσα
από το παιχνίδι, τον
παιδοκεντρισμό
(McArthur 1975)

«Κάθε παιδί πρέπει να γίνει αποδεκτό ως απαραίτητο και
ουσιαστικό μέλος της ανθρώπινης φυλής» - Froebel, in Lilley, p.57

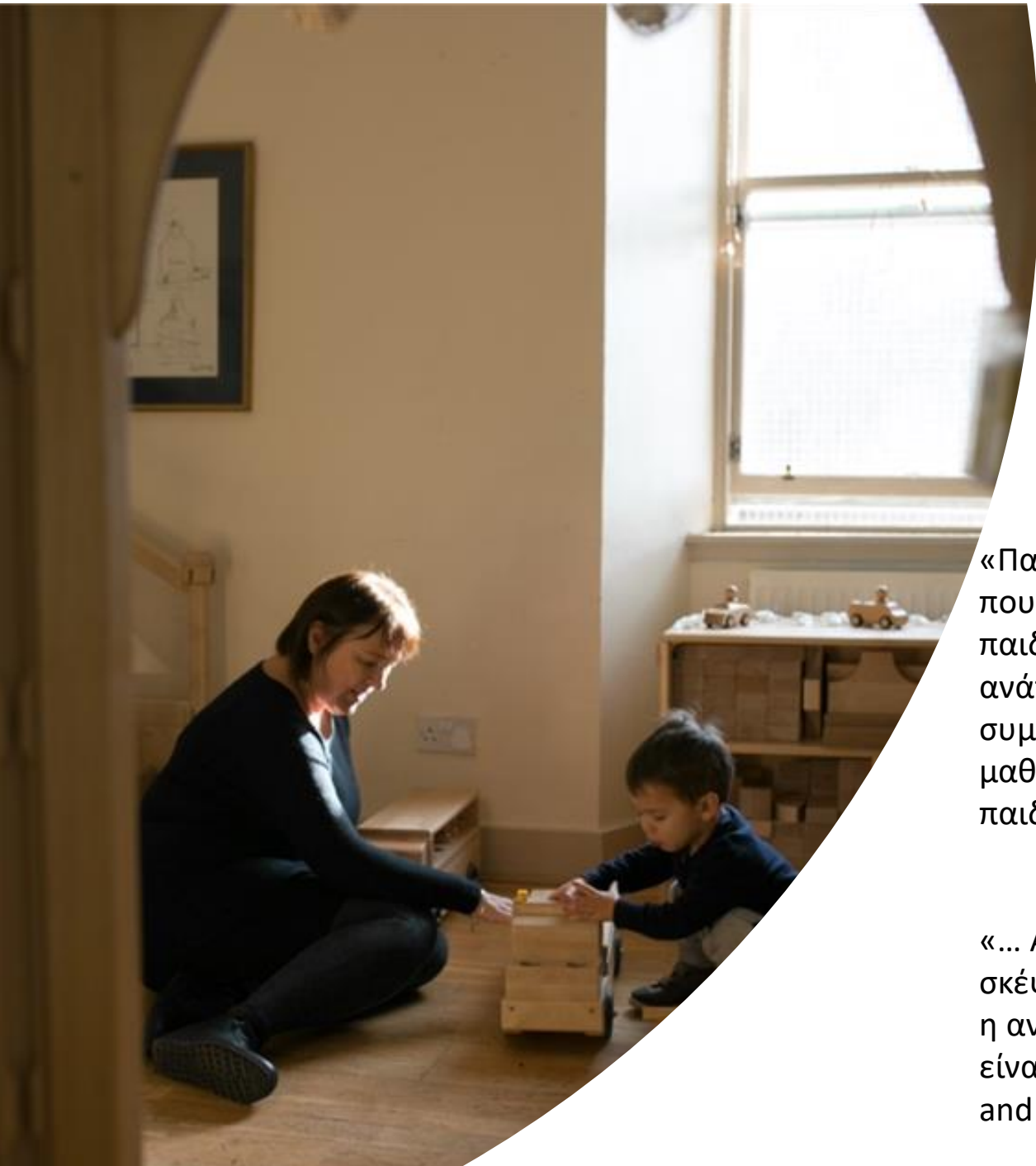
«Ας μάθουμε από τα παιδιά μας. Ας δώσουμε σημασία στη
γνώση που μας προσφέρει ευγενικά η ζωή τους και ας
ακούσουμε τις ήρεμες απαιτήσεις της καρδιάς τους.» - Froebel, in
Lilley, p.92.

«Πρέπει να γίνεσαι παιδί με τα παιδιά και να αφήνεις τον εαυτό
σου να μαθαίνει όπως μαθαίνουν κι αυτά από τη φύση... Πως
αλλιώς μπορεί κανείς να ξεκινήσει να διδάσκει;» (Froebel in Lilley
1967: 149)

Πως μοιάζει μια παιδοκεντρική εκπαίδευση;

- «Το πρόγραμμα σπουδών εναρμονίζεται με τα πραγματικά ενδιαφέροντα, ανάγκες και τα μαθησιακά μοτίβα (learning patterns) του κάθε παιδιού» (Kliebard, 1995:24; Wood 2014)
- Μια παιδοκεντρική προσέγγιση ενθαρρύνει τα παιδιά να πάρουν τη μάθηση στα δικά τους χέρια, και όχι απλά να ακολουθούν τις οδηγίες και τα σημάδια ενός εκπαιδευτικού.
- Τα παιδιά είναι υπεύθυνα για τις επιλογές που κάνουν σχετικά με το τι μαθαίνουν και εξερευνούν.
- Οι εκπαιδευτικοί αναζητούν ενδείξεις και βλέπουν διάφορα ενδιαφέροντα να αναπτύσσονται προκειμένου να δημιουργήσουν ένα κατάλληλο πρόγραμμα σπουδών για κάθε παιδί. Αυτή η προσέγγιση ορίζεται και ως βασισμένη στο παιχνίδι (play-based). (McNair 2019a)

A photograph of a woman with short brown hair, wearing a dark blue long-sleeved shirt and dark pants, sitting on a light-colored wooden floor. She is looking down at a young child with dark hair, who is also sitting on the floor and playing with several wooden blocks. The child is wearing a dark blue long-sleeved shirt and dark pants. In the background, there is a window with a wooden frame and a small wooden shelf with some toys on it. A framed picture is hanging on the wall to the left.

Παιδαγωγική μέσα από συμμετοχή (Pedagogy in participation)

«Παιδαγωγική ολιστικής και ενσωματωμένης/ενοποιημένης φύσης που επικεντρώνεται στην πραγματοποίηση των δικαιωμάτων των παιδιών στην καθημερινή παιδαγωγική ανάπτυξη μέσω της ανάπτυξης μιας εκπαιδευτικής πρόθεσης που συντονίζει τη συμμετοχή των παιδιών και των εκπαιδευτικών στη συν-κατασκευή μαθησιακών ταξιδιών. Αναπτύσσει μια συμμετοχική πράξη τόσο για παιδιά όσο και για εκπαιδευτικούς»

«... Αλληλέγγυα διδασκαλία [πρακτική] που συνδέεται βαθιά με τη σκέψη, το συναίσθημα, και τις πρακτικές των παιδιών. Αυτό σημαίνει η ανάπτυξη μιας αλληλεγγύας μάθησης. Η παιδαγωγική τεκμηρίωση είναι ένας μοχλός για αυτές τις διαδικασίες» (Oliveira-Formosinho and de Sousa, 2019 :35)

Μεταδοτική

«Δίνει έμφαση στη γνώση που πρέπει να μεταβιβαστεί»

(Oliveira- Formosinho and Formosinho 2012: 1)

TABLE 2.1 The main differences between transmissive pedagogy and *Pedagogy-in-Participation*

<i>Transmissive pedagogy</i>	<i>Pedagogy-in-Participation</i>
Definition	
Pedagogy is mainly about teaching.	Pedagogy is about the integration of learning and teaching.
Pedagogy is focused on predefined contents considered essential.	Pedagogy seeks attunement between emerging purposes and planned professional intentionality.
Pedagogy is sequential memorization of contents.	Pedagogy as experiential learning.
Pedagogical sequentiality is conceived as a succession of sequences suggested by predefined programs.	Pedagogical sequentiality is understood as a direct experience that responds to problems, questions, inquiries, purposes.
Learning is mainly lonely in an internal cognitive processing.	Learning is realized in companionship of peers and educators.
Child and educator	
The child as a “non-yet being.”	The child is a curious, competent, participant being.
The educator is as mere transmitter of predefined contents to be memorized and an organizer of predefined tasks.	The educator listens to children, documents, attunes, provides companionship.
Processes	
Interactions are minimised and instrumentalized just to facilitate the learning of contents.	Relations and interactions are at the heart of a pedagogy which aims at children being, relating, knowing, participating, learning and narrating.
Experiencing error is seen as negative because it reveals lack of attention, understanding, effort.	Experiencing error is valued as being a process of participation in the creation of answers.
Evaluation	
The processes of evaluation are independent from the learning processes.	The processes of evaluation are connected with the learning processes through pedagogic documentation.
The processes of evaluation are abstract, simplified, fragmented, periodic and distant.	The processes of evaluation are concrete and situated, holistic and continuous.
Educational environment	
The learning environment is poor, neglected because it is focused on contents to be transmitted for which tables and chairs are the essential.	The learning environment is rich, resourceful because it is focused on a pedagogical organisation that enables the co-construction of learning.
Pedagogical materials are poor, standardized, stereotyped.	Pedagogical materials are mainly natural, cultural, multicultural, flexible, open to plural possibilities.

Συμμετοχική

«Δίνει έμφαση στους δρώντες που συν-κατασκευάζουν γνώση συμμετέχοντας στη μαθησιακή διαδικασία»

(Oliveira- Formosinho and Formosinho 2012: 1)

Oliveira-Formosinho and de Sousa (2019) : 34-35

<i>Transmissive pedagogy</i>	<i>Pedagogy-in-Participation</i>
<i>Educational culture</i>	
A culture of goals to be attained.	A culture of interactivity between processes and achievements.
A culture of a single possibility: a <i>ready to wear single size curriculum</i> (Formosinho, 1987, 2001).	A culture of multiple possibilities: a curriculum that attunes the emergent and the planned professional intentionality.
A pedagogic culture of silence.	A pedagogic culture of encounters of voices.

Σκεφτείτε το δικό σας υπόβαθρο και τη δική σας εμπειρία στο χώρο της προσχολικής εκπαίδευσης:

Σκεπτόμενοι/-ες τις παιδαγωγικές προσεγγίσεις που συναντήσατε/ χρησιμοποίησατε – θα λέγατε ότι ήταν κυρίως συμμετοχικές ή μεταδοτικές;

Μπορείτε να δώσετε από ένα παράδειγμα για την κάθε μία από αυτές τις δύο κατηγορίες;

Η πολιτική διάσταση του παιχνιδιού

- Το παιχνίδι δεν είναι πολιτικά ουδέτερο
- Δυναμικές εξουσίας υπάρχουν τόσο μεταξύ ενηλίκων και παιδιών, όσο και μεταξύ των ίδιων των παιδιών
- Ελεύθερη επιλογή - ελεύθερο παιχνίδι; (Wood 2014)
- Υπάρχουν εντάσεις π.χ. δικαιώματα παιδιών και γονιών –children's best interests – εξισορρόπηση προστασίας και συμμετοχής

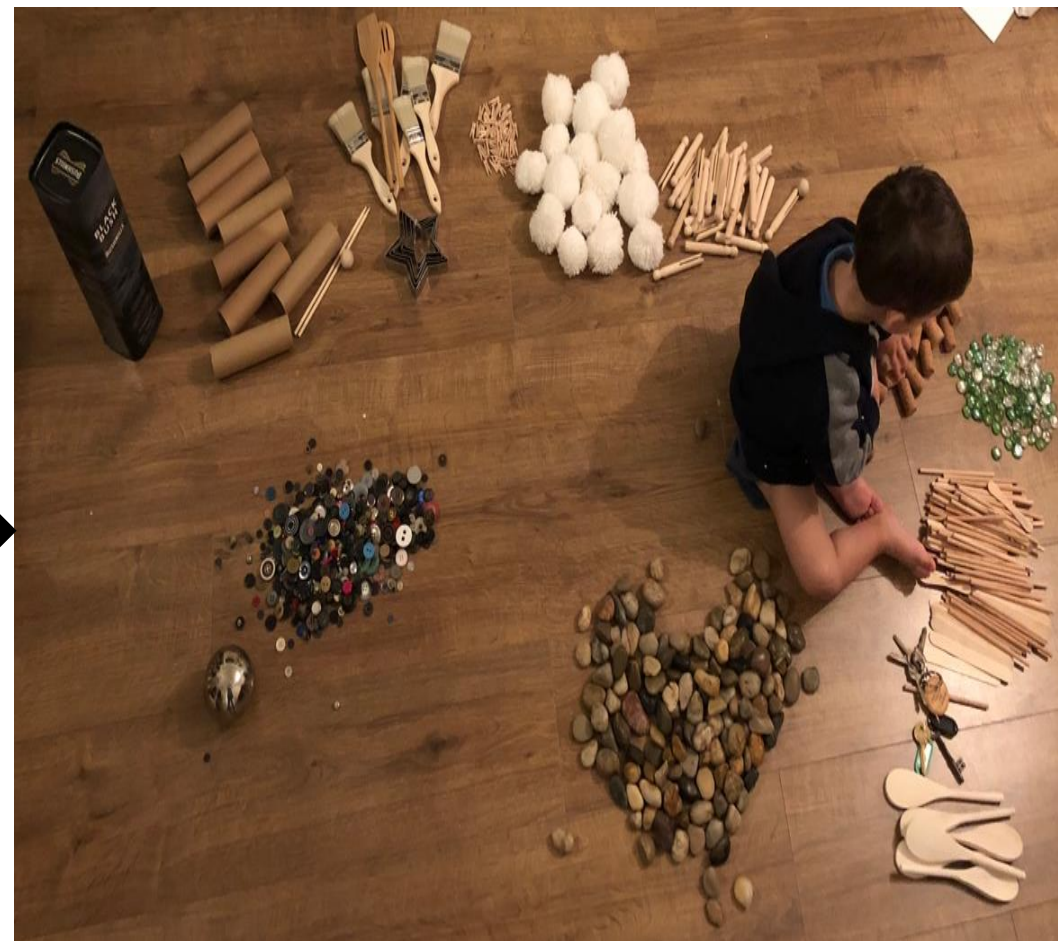
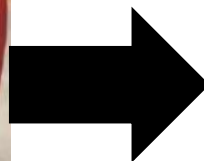
Η σχέση κάθε παιδιού με την οικογένεια, την κοινότητα και τη φύση, την κουλτούρα και την κοινωνία.

- a) Αναστοχάζομαι σαν γονιός**
- b) Αναστοχάζομαι σαν ακαδημαϊκός / ερευνήτρια**

Αναστοχάζομαι σαν γονιός...για τις πρακτικές μας εντός της οικογένειας

‘Σε αυτό το στάδιο το παιχνίδι δεν είναι ποτέ ασήμαντο, είναι σοβαρό και βαθιά σημαντικό. Οι γονείς οφείλουν να το φυλάνε σαν κόρη οφθαλμού και να το ενθαρρύνουν...’ (Froebel in Lilley 1967: 84).

Αναστοχάζομαι σαν ακαδημαϊκός και ερευνήτρια

1) Young Children's Rights in Humanitarian Crises Funding from the University of Edinburgh (2017-2018)

Dr Konstantoni Kristina (Principal Investigator) with project partners Dr Myrsini Zorba [Network for Children's Rights (NGO) in Greece].

2) The Play-Café project- Edinburgh Futures Institute Research Awards

How can business and public play spaces and cafes be reimagined and reclaimed as socially just rights-reinforcing spaces for children? (Dr Kristina Konstantoni (PI), Prof Kay Tisdall (Co-I), Dr Lynn McNair (Co-I), Dr Marlies Kustatscher (Co-I), Dr Urszula Markowska-Manista (Co-I), Luke Addison (Co-I), Dr Maggie Morrison (Co-I), Kurt Cleary (Photographer), Lorna Baird (Advisor), Simon Bateson (Researcher) in partnership with Community Playthings and Let me eat.

Είναι οι δημόσιοι
χώροι χώροι όπου
τα παιδιά μπορούν
να
κοινωνικοποιηθούν
και να παίξουν
χωρίς κίνδυνο
αποκλεισμού;

Η σημασία της σχέσης κάθε παιδιού με την οικογένεια, την κοινότητα και τη φύση, τον πολιτισμό και την κοινωνία είναι μία από τις βασικές αρχές του Φρούμπελ.

- Η σημασία της ανεπίσημης οικογενειακής μάθησης έχει καταγραφεί εκτενώς (Myhr et al 2017; NRDCAL [2012](#); Cara and Brooks [2012](#))
- Αν και υπάρχουν πρόσφατες έρευνες που εξετάζουν την επιρροή της πρώιμης άτυπης και οικογενειακής μάθησης σε δωρέαν, δημόσιους χώρους όπως παιδικές χαρές, πάρκα και βιβλιοθήκες (Pascal et al 2018), χρειάζεται περισσότερη έρευνα στο αντικείμενο.

3) Το play-café project: Πως θα μοιάζανε τα Φρουμπελιανά play-café;

Χρηματοδοτήθηκε από το Froebel Trust

- **Επέκταση της εφαρμογής των Φρουμπελιανών αρχών σε νέα περιβάλλοντα** όπως κοινοτικά / ιδιωτικά **play café**- ανεπίσημα δημόσια περιβάλλοντα μάθησης
- **Διεθνής επέκταση της Φρουμπελιανής φιλοσοφίας** – π.χ. Μέσα από συνεργασία με το Δίκτυο των Δικαιωμάτων του Παιδιού – **επέκταση της εφαρμογής στις πρακτικές των εθελοντικών / μη κυβερνητικών οργανώσεων**
- **Προτεραιότητες καθορισμένες από τα παιδιά (0-8) και τις οικογένειές τους που συνδέονται με:**
 - a) **Ανισότητες που αντιμετωπίζουν τα παιδιά σχετικά με την πρόσβαση και χρήση δημοσίων χώρων, όπως κοινοτικά και ιδιωτικά καφέ, και**
 - b) **Την έλλειψη χώρων παιχνιδιού υψηλής ποιότητας για παιδιά και κοινωνικών χώρων για οικογένειες σε ανεπίσημα δημόσια περιβάλλοντα μάθησης.**
- **Η συμμετοχή της κοινότητας βρίσκεται στο επίκεντρο αυτού του πρότζεκτ, στο οποίο παιδιά, οικογένειες και επαγγελματίες σχεδιάζουν συνεργατικά ένα κοινό όραμα για το πως θα έμοιαζε ένα Φρουμπελιανό play-café**

Δυσαρέσκεια για τους χώρους παιχνιδιού

- Ανύπαρκτοι
- Χαμηλής ποιότητας
- Δεν είναι σχεδιασμένοι για παιδιά ή με
τα παιδιά και τις οικογένειες τους

Ανισότητες στους χώρους που παίζουν τα παιδιά

- Σχέσεις
- Ποιότητα υπηρεσιών/παροχών
- Περιορισμοί στο δικαίωμα των παιδιών στο παιχνίδι

To Play-café project

Play-café: Πως είναι

Play-Café: Πως θα μπορούσαν να είναι

Το POP-UP play café που φτιάξαμε

<https://vimeo.com/326591656>

Πως συνδέονται οι ιδέες που συζητήσαμε σε αυτή την παρουσίαση με τη δική σας πρακτική και τη δουλειά σας με παιδιά και οικογένειες;

Αναστοχαστείτε και συζητείστε

Εάν
επιθυμείτε
περισσότερες
πληροφορίες:

**Froebel and Childhood Practice course
University of Edinburgh**

<https://www.ed.ac.uk/education/professional-learning/intensive-courses/froebel>

(προσφέρονται και καλοκαιρινές τάξεις)

**MSc Education (Early Childhood Practice and
Froebel) pathway**

<https://www.ed.ac.uk/education/graduate-school/taught-degrees/msc-education/structure/early-childhood-practice-froebel-pathway>

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ!

Προτεινόμενα άρθρα / βιβλία

Froebel pamphlets:

<https://www.froebel.org.uk/training-and-resources/pamphlets>

Konstantoni, K. and Patsianta, K. (2019) Young Children's Rights in 'tough' times: Towards an intersectional children's rights policy agenda in Greece and Scotland, in: Murray, J. Swadener, B. B. and Smith, K. (eds) Routledge International Handbook of Young Children's Rights.

Konstantoni, K. (2013) Children's rights-based approaches: the challenges of listening to taboo/discriminatory issues and moving beyond children's participation. *International Journal of Early Years Education*, 21 (4): 362-374.

Cairns, L., Byrne, S., Davis, M. J., Johnson, R., **Konstantoni, K.**, Kustatscher, M. (2018) Children's Rights to education-Where is the weight for children's views? *International Journal of Children's Rights*, 26 (1): 38-60.

Konstantoni, K. and Emejulu, A. (2017) When Intersectionality Met Childhood Studies: The Dilemmas of a Travelling Concept. *Children's Geographies*, 15(1): 6-22.